

УДК 378.147.3:811.111

Тоненчук Тетяна Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, вул. Коцюбинського 2, +372 584743, e-mail: t.tonenchuk@chnu.edu.ua, <http://orcid.org/0000-0003-4544-0918>

АНАЛІЗ ПОТРЕБ СТУДЕНТІВ І ЙОГО РОЛЬ У ПЛАНУВАННІ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто значення аналізу потреб студентів як ключового інструменту для ефективного планування та диференціації навчальної діяльності на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти. На прикладі кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича висвітлено практичні аспекти впровадження аналізу потреб у структуруванні навчальних програм, визначення навчальних цілей і вибір методів викладання. Показано, що систематичне вивчення очікувань, мотивації, рівня іншомовної підготовки та освітніх цілей студентів сприяє персоналізації навчання, формуванню змісту дисциплін відповідно до реальних запитів аудиторії, а також підвищенню ефективності освітнього процесу. Метою дослідження є обґрунтування ролі аналізу потреб у забезпеченні адаптивності навчального середовища, розробці силабусів і впровадженні педагогічних стратегій, орієнтованих на студента. У статті використано огляд сучасної науково-методичної літератури та результати опитувань викладачів і студентів природничих спеціальностей, що дозволило з'ясувати реальний рівень володіння іноземною мовою, навчальні пріоритети та типові труднощі здобувачів освіти. Акцентовано увагу на зв'язку аналізу потреб з розробкою SMART-цілей, вибором ефективних форматів навчання (flipped classroom, фасилітація, кооперативне навчання), а також необхідністю забезпечення інклюзивності, психологічного комфорту та гнучкості навчального процесу. Розкрито роль викладача як фасилітатора, який на основі отриманих результатів аналізу потреб здатен модифікувати зміст і методи викладання, впроваджувати формувальне оцінювання та підтримувати зворотний зв'язок. Зроблено висновок, що урахування потреб студентів є передумовою підвищення якості іншомовної підготовки, розвитку критичного мислення, професійних і комунікативних компетентностей, а також формування мотиваційного середовища, у якому студенти виступають активними учасниками навчального процесу, а не пасивними споживачами інформації. Врахування результатів аналізу потреб також допомагає уникати поширених помилок викладачів, зокрема формалізму та неефективного використання методик.

Ключові слова: аналіз потреб, планування навчання, диференціація, SMART-цілі, персоналізація навчання, інклюзивність, фасилітація.

Tonenchuk Tetiana Vasylivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Natural Sciences, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Kotsiubynskoho St. 2, +372 584743, e-mail: t.tonenchuk@chnu.edu.ua, <http://orcid.org/0000-0003-4544-0918>

STUDENT NEEDS ANALYSIS AND ITS ROLE IN PLANNING AND DIFFERENTIATING LEARNING ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Abstract. The article examines the significance of student needs analysis as a key tool for effective planning and differentiation of learning activities in foreign language classes at higher education institutions. Using the case of the Department of Foreign Languages for Natural Sciences at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, the paper highlights practical aspects of implementing needs analysis in structuring curricula, defining learning objectives, and selecting teaching methods. It demonstrates that systematic study of students' expectations, motivation, language proficiency levels, and educational goals contributes to personalized learning, aligns course content with actual learner needs, and enhances overall educational efficiency. The purpose of the study is to substantiate the role of needs analysis in ensuring an adaptive learning environment, designing syllabi, and implementing student-centered pedagogical strategies. The article draws on a review of modern methodological literature and survey results from teachers and natural science students, which helped to identify the actual level of foreign language competence, learning priorities, and common difficulties among learners. The study emphasizes the link between needs analysis and the development of SMART objectives, the selection of effective teaching formats (flipped classroom, facilitation, and collaborative learning), and the need to ensure inclusivity, psychological comfort, and flexibility in the educational process. The teacher's role as a facilitator is revealed as being capable of modifying teaching content and methods, applying formative assessment, and maintaining feedback based on the outcomes of needs analysis. It is concluded that addressing student needs is a prerequisite for improving the quality of foreign language training, fostering critical thinking, professional and communication competences, and creating a motivational environment where students act as active participants rather than passive information recipients. Considering the results of needs analysis also helps to avoid common instructional mistakes, such as formalism and ineffective methodological application.

Keywords: needs analysis, learning planning, differentiation, SMART objectives, personalized learning, inclusivity, facilitation.

Постановка проблеми. У сучасних університетах зростає значення індивідуалізації навчального процесу. Для досягнення цього планування навчання має починатися з глибокого розуміння потреб студентів. Цей процес, відомий як аналіз потреб (*needs analysis*) допомагає встановити реалістичні цілі, адаптувати зміст дисципліни та організувати навчання так, щоб воно було релевантним і мотивувало студентів до активної участі. Це також дозволяє

викладачам адаптувати навчальний досвід, визначаючи академічні вимоги, особисті виклики та цілі студентів [1]. У вищій освіті, де групи часто складаються з осіб з різноманітними фонами та стилями навчання, визнання цих потреб стає важливим не лише для успіху студентів, але й для викладачів, які прагнуть оптимізувати свої методи навчання. У цій статті розглядається, як систематичний аналіз потреб сприяє проектуванню навчальних програм, стратегіям викладання та академічній диференціації. Оглядаючи вже встановлені дослідження, включаючи роботи Вігінса Г. та МакТайга Дж. [2], навчальні рамки, такі як ADDIE [3] та методику SMART, яка є ефективним інструментом для планування та розробки навчальних курсів [4], ми підкреслюємо практичні підходи, які викладачі можуть використовувати для створення чи адаптації програм і ефективної оцінки прогресу студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Будь-який навчальний курс починається з визначення очікувань – як з боку студентів, так і з боку викладачів. Дослідження потреб студентів формує основу для побудови ефективних навчальних програм. Так, Даймонд Р. [1] підкреслює, що «систематичне проектування курсів починається з розуміння того, чого потребує студент для досягнення успіху». Вігінса Г. і МакТайг Дж. [2] у концепції *'Understanding by Design'* наголошують на зворотному плануванні, яке враховує кінцеві результати навчання. Бранч Р. [3] у підході ADDIE виділяє аналіз як перший і критичний етап розробки та управління навчальним процесом, після якого слідує дизайн, розробка, впровадження та оцінювання. Відповідно до цього методу аналіз потреб охоплює визначення навчальних потреб, цільової аудиторії, їхніх поточних знань та навичок, а також кінцевих цілей навчання та обмежень курсу.

Для студентів важливо розуміти, які компетентності вони здобудуть, якими будуть форми та критерії оцінювання, а також як отримані знання можна застосувати на практиці. Викладачі, у свою чергу, очікують активної участі студентів, відповідального ставлення до завдань та відкритості до зворотного зв'язку. Проте, студенти приходять до навчальних закладів з різними вимогами, які виходять за межі виключно академічних питань. Дослідження оцінювання результатів навчання Віза В. [5] класифікує ці потреби на чотири ключові області:

1. Академічні та когнітивні потреби. Адаптація доставки контенту є критично важливою, чи то через допоміжні технології для студентів з особливими потребами, чи через змінені терміни виконання навчальних діяльностей для тих, хто потребує додаткового часу на обробку інформації. Наприклад, студенти, які сприймають краще на слух, можуть отримати користь від записаних нотаток, тоді як візуальні учні надають перевагу інфографіці. Програми також повинні враховувати прогалини в попередніх знаннях. Студент першого курсу комп'ютерних наук, який має труднощі з вірною побудовою речень англійською мовою, ймовірно, потребує цілеспрямованого повторення граматики – потреба, яку можна виявити через діагностичне оцінювання.

2. Фізичні та доступні вимоги. Інфраструктура навчальної аудиторії значно впливає на процес навчання. Доступні для крісел колісних приміщення, ергономічні меблі для студентів з хронічним болем або регульоване освітлення для тих, хто має чутливість до світла, не є зручностями, а необхідностями.

Установи, які використовують принципи універсального дизайну, повідомляють про вищу залученість, оскільки ці проактивні заходи запобігають виникненню бар'єрів [1].

3. Психологічна та емоційна підтримка. Стрес і тривога можуть заважати академічній успішності. Університети, які розширюють послуги консультування, відзначають покращення навчальних показників студентів, особливо коли пропонують гнучкий графік для тих, хто поєднує навчання, роботу та сімейні обов'язки [5]. Просте коригування, таке як дозвіл на відтермінування іспитів під час криз психічного здоров'я, демонструє прагнення установи до забезпечення цілісного успіху.

У невизначених життєвих умовах, пов'язаних із особистими чи соціальними умовами або загрозами, потреби студентів класифікують [6, с. 70] на чотири фактори: «життєзабезпечення, стосунки з собою, стосунки з суспільством та ресурсні потреби», для забезпечення яких психологічна підтримка є не лише доцільною, а й надзвичайно важливою.

4. Соціальні та колаборативні потреби. Ставлення до групової роботи варіюються; поки деякі студенти досягають успіху в командних проєктах, інші потребують структурованого менторства для розвитку навичок співпраці. Опитування показують [2], що іноземні студенти часто потребують активностей для встановлення первинного контакту та створення дружньої атмосфери (*ice braking*), щоб сприяти налагодженню зв'язків – доказ того, що інклюзивне навчання вимагає культурної чутливості. Як зауважує Н. Б. Іванцова, що динаміка потреб студентів у професійно орієнтованій спеціалізації передбачає також розвиток соціальних навичок для налагодження ефективної співпраці» [7]. Таким чином, викладачі можуть розробляти навчальні активності, які не лише покращують соціальну інтеграцію, але й готують студентів до реальних професійних викликів у командній роботі.

Мета статті – визначення ролі аналізу потреб для оптимізації цілей, змісту та форм навчальної діяльності. Об'єктом дослідження є навчальний процес у вищій школі, а предметом – аналіз потреб студентів у контексті планування та диференціації навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У статті аналізуємо потреби студентів природничих спеціальностей Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та розглядаємо роль їх визначення як важливий і невід'ємний інструмент планування й диференціації навчання.

Курс, який починається з аналізу потреб студентів та викладачів допомагає обидвом учасникам навчального процесу з'ясувати початковий рівень здобувачів освіти, їхні професійні інтереси, стиль навчання, можливі труднощі та індивідуальні потреби. Для викладачів він також дає змогу визначити необхідні ресурси, методики, рівень підтримки та способи підвищення рівня знань студентів. Використання анкет, опитувань, групових обговорень та індивідуальних співбесід дозволяє адаптувати курс до реальних умов, а не до формальних вимог.

Визначення навчальних потреб здобувачів освіти є ключовою передумовою ефективного планування і реалізації курсу іноземної мови. Аналіз

потреб дає змогу виявити реальні цілі, рівень підготовки та комунікативні завдання студентів, що забезпечує відповідність змісту навчання їхнім професійним або академічним запитам. Відсутність такого аналізу призводить до хибних припущень про потреби студентів і, відповідно, до зниження результативності навчання.

Наприклад, викладач, який працює зі студентами спеціальності «Комп'ютерна інженерія», може зосередитися на вивченні технічної лексики, пов'язаної з *hardware i software*. Проте реальні потреби цих студентів передбачають не лише володіння термінологією, а й уміння ефективно комунікувати з колегами, керівництвом і клієнтами у професійному середовищі.

Аналогічно, під час підготовки курсу для майбутніх учителів хімії викладач може орієнтуватися на лексику з органічної та неорганічної хімії. Водночас потреби таких здобувачів пов'язані також із формуванням мовних умінь, необхідних для викладання предмета іноземною мовою (пояснення навчального матеріалу, формулювання запитань, оцінювання тощо).

Таким чином, ідентифікація навчальних прогалів (*training gaps*) дає змогу уникнути необґрунтованих припущень щодо потреб студентів, сприяє створенню релевантних навчальних програм і підвищує мотивацію здобувачів освіти через усвідомлення практичної значущості опанованого матеріалу.

У рамках цього дослідження було проведено опитування викладачів для виявлення їхнього бачення потреб студентів та організації навчального процесу, а також вступне тестування студентів для визначення їхнього реального рівня володіння іноземною мовою та анкетування для аналізу їх потреб й очікувань від проходження курсу.

Опитування, в якому взяли участь 14 викладачів кафедри іноземних мов для природничих факультетів, було націлене на дослідження бачення навчального процесу та того, як на це впливає розуміння потреб студентів. Анкета містила питання про рівень володіння іноземною мовою студентів, найбільш важливі аспекти навчання іноземної мови, методи навчання, які викладачі використовують найчастіше, найбільш ефективні форми оцінювання, а також навички і знання, які повинні мати студенти для успішного освоєння іноземної мови в своїй професійній галузі. Також викладачі вказували, які додаткові ресурси чи матеріали їм потрібні для покращення якості викладання іноземної мови та з якими викликами вони стикаються найчастіше.

Опитувані вважали, що вхідний рівень володіння іноземною мовою їхніх студентів першого курсу відповідно до європейської шкали *CEFR (Common European Framework of Reference for Languages)*, визначеної «Рекомендаціями Ради Європи» та Державним стандартом базової середньої освіти [8], виглядає наступним чином: близько 30% студентів мають початковий та елементарний рівень (A1, A2), 55% – середній і вище середнього (B1, B2) і 15% – просунутий (C1, C2). Проте, проведений *Placement Test* – тестова перевірка вхідного рівня знань студентів, у якій взяли участь 820 студентів першого курсу природничих спеціальностей, виявив, що очікування викладачів дещо завищені: на рівень A1 тест написали 13% студентів, на A2 – 32%, B1 – 32%, B2 – 14%, C1 – 9%. Тобто, реальний рівень володіння іноземною мовою виявився нижчим за

прогнозований, що потребує перегляду навчальних програм і коригування початкового етапу вивчення іноземної мови з урахуванням реальних потреб студентів, у тому числі адаптацію навчальних матеріалів і методів до реального рівня підготовки студентів.

Найбільш важливі аспекти навчання іноземної мови для студентів природничих спеціальностей викладачі розподілили так: на першому місці – комунікативні навички, на другому – загальна лексика, професійна термінологія, граматика, а на третьому – міжкультурне спілкування.

Згідно опитування про методи навчання, які використовуються на заняттях іноземної мови професійного спрямування, на роботу з навчальними ресурсами (підручниками, посібниками) припадає приблизно 40% часу, на інтерактивні форми роботи в аудиторії (групові проекти, рольові ігри та інше) – 22%, робота на онлайн платформах, таких як Moodle і активності із використанням інтерактивних онлайн-ресурсів (відео, онлайн додатки і т.д.) – 38% часу.

Найбільш ефективною формою завдань для об'єктивного оцінювання досягнень студентів викладачі визначили усні відповіді, у тому числі презентації та проекти, а письмові відповіді і тести набрали менше голосів.

На думку опитуваних для успішного освоєння професійної іноземної мови студенти повинні володіти не тільки достатнім рівнем мовних і мовленнєвих компетенцій та необхідним запасом фахової термінології, а й мати добрі знання своєї професійної галузі та володіти навичками комунікації, логічного мислення, вміння слухати, аналізувати інформацію і робити висновки.

Під час викладання іноземної мови викладачі зустрічаються найчастіше із такими викликами, як різний вхідний рівень володіння іноземною мовою, що потребує багатьох зусиль і часу для диференціації навчальних завдань та діяльностей, а також невисокий рівень мотивації до вивчення мови в окремих студентів, що може спричиняти недостатню підготовку до занять та низьку залученість під час пар. Беручи це до уваги, найбільш ефективними методиками і підходами до навчання іноземних мов викладачі вважають комунікативний метод із застосуванням групової роботи, роботи в командах, гейміфікації, використання сучасних технологій навчання, що у поєднанні з індивідуальним підходом сприяє підвищенню мотивації студентів, рівня знань та їхньої залученості до навчального процесу.

Таким чином, логічним продовженням аналізу поглядів викладачів стало вивчення потреб і очікувань студентів, що дозволяє здійснити порівняльний аналіз і визначити пріоритетні напрями вдосконалення навчального процесу.

Для визначення навчальних потреб студентів першого курсу, які вивчають англійську мову за професійним спрямуванням, було проведено опитування за допомогою спеціально розробленої анкети *'Questionnaire for Learners'*. Опитування проводилося анонімно, з дотриманням принципу конфіденційності. Анкета містила як закриті, так і відкриті запитання, що охоплювали чотири основні блоки:

1. Особистий профіль респондента. У цьому розділі збиралася загальна інформація про студентів: вік, рік навчання, основну спеціальність та галузь підготовки.

2. Досвід вивчення англійської мови. Цей блок охоплював питання про тривалість навчання англійської мови до вступу в університет, складання вступних або підсумкових іспитів, рівень володіння мовою (від A1 до C1), а також самооцінку достатності мовних знань для навчання за фахом. Окремо з'ясовувалося, чи вивчають респонденти професійно орієнтовану англійську мову, і якщо так, то як довго.

3. Англійська мова в університеті. Розділ спрямований на виявлення навчальної мотивації та самоорганізації студентів. У ньому уточнювалося, скільки годин на тиждень респонденти витрачають на самостійне вивчення мови, яку кількість годин вважають оптимальною, чи відчувають вони мотивацію до вивчення англійської. Також студенти зазначали свої навчальні цілі, серед яких — використання англійської мови у професійній діяльності, доступ до спеціалізованої літератури та ресурсів Інтернету, підготовка до презентацій, участь у міжнародних програмах або проектах, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці тощо. Окремий підпункт стосувався індивідуальних цілей на поточний навчальний рік (покращення говоріння, аудіювання, письма, граматики, вимови, розширення словникового запасу тощо) та позааудиторної діяльності (перегляд фільмів, слухання пісень, спілкування в соціальних мережах, читання літератури, ігри англійською мовою тощо).

4. Викладання англійської мови в університеті. У цьому розділі студенти оцінювали різні види навчальної діяльності (читання, переклад, аудіювання, дебати, рольові ігри, підготовка презентацій, проектна робота, виконання тестів тощо) за критеріями «корисно / некорисно» та «цікаво / нецікаво». Також оцінювалися типи навчальних матеріалів – газетні статті, тексти з Інтернету, технічна документація, підручники за фахом, граматичні посібники, аудіо- та відеоматеріали. Студенти відзначали, наскільки ці ресурси є корисними та привабливими для навчання.

Анкета також містила відкриті запитання, у яких студенти могли поділитися власними труднощами у процесі вивчення іноземної мови та висловити пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу.

В анкетуванні взяли участь студенти першого курсу спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», які вивчають англійську мову за професійним спрямуванням. Загалом було опрацьовано 42 анкети. Отримані результати дали змогу з'ясувати рівень мовної підготовки першокурсників, їхні мотиви вивчення англійської мови, очікування від навчального курсу, а також труднощі, з якими вони стикаються у процесі вивчення іноземної мови, що дозволило визначити напрями вдосконалення змісту, методів і форм організації навчального процесу.

Аналіз відповідей показав, що більшість студентів вважають знання англійської мови необхідним для майбутньої професійної діяльності, продовження навчання за кордоном та доступу до наукової інформації. Водночас значна частина опитаних відзначила потребу у вдосконаленні комунікативних навичок і розширенні словникового запасу професійної лексики. Отримані дані дозволяють більш точно визначити навчальні прогалини та адаптувати зміст

курсу англійської мови відповідно до реальних потреб студентів конкретної спеціальності чи окремої академічної групи.

Також ефективною і перспективною альтернативою письмовому опитуванню може бути проведення усного аналізу потреб (*Needs Analysis Discussion*) у формі групового обговорення в аудиторії. Такий підхід дає змогу отримати більш глибоке розуміння навчальних потреб, мотивів і очікувань, а також створює можливість для безпосередньої взаємодії між викладачем і здобувачами освіти. Усне обговорення може відбуватися в малих групах або у форматі відкритої дискусії з використанням спеціально підготовлених запитань.

Питання на зразок *'How would you describe your English language proficiency?'* та *'Which skills do you feel need improvement?'* дають змогу проаналізувати рівень сформованості основних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо, аудіювання, читання) й визначити індивідуальні сильні та слабкі сторони. Питання, орієнтовані на професійне спрямування, наприклад *'What English language skills are most essential for your future professional activity?'*, допоможуть виявити професійно релевантні потреби студентів і встановити зв'язок між навчанням мови та реальними вимогами майбутньої кар'єри чи професійного спілкування. Запитання типу *'When have you felt the need for improved English proficiency?'* або *'What challenges in learning English would you like to overcome?'* сприяють визначенню попереднього досвіду навчання, типових труднощів і навчальних прогалин, пов'язаних із браком мовної практики, складністю сприйняття автентичного мовлення чи обмеженим словниковим запасом. Отримана інформація може слугувати основою для подальшої диференціації навчальних стратегій і завдань. Питання *'What motivates you to learn?'* допомагає виявити рівень мотивації, ставлення до навчання та індивідуальні чинники, що впливають на ефективність оволодіння мовою. Це також дає можливість визначити оптимальні шляхи підтримання зацікавленості у процесі навчання. Нарешті, рефлексивні запитання, як-от *'Where do you see yourself in ten years? Can your English language level influence it?'*, стимулюють усвідомлення власних довгострокових цілей, ролі іншомовної компетентності у майбутньому професійному та особистісному розвитку.

Використання подібних дискусійних запитань під час групових занять може стати ефективним інструментом якісного аналізу потреб студентів, що, у свою чергу, дозволить викладачеві адаптувати навчальні матеріали, завдання та методи до реальних запитів аудиторії. Такі запитання стимулюють студентів до рефлексії та самооцінки, допомагають виявити як їхні мовні потреби, так і емоційно-мотиваційні чинники навчання. Формат усного обговорення також сприяє розвитку навичок комунікації, критичного мислення та вміння аргументовано висловлювати власну позицію. Застосування подібної методики на початку навчального курсу дозволить викладачеві глибше зрозуміти студентів, адаптувати зміст і методи викладання до їхніх реальних потреб і забезпечити більш цілеспрямований характер навчання іноземної мови.

Далі окреслимо наступні кроки, які слідують після аналізу потреб студентів і те, як на практиці вони можуть посприяти продуктивному плануванню та організації навчального процесу.

Розпочати слід із постановки чітких SMART-цілей [5], що допомагає структурувати процес: цілі мають бути конкретними (*S – specific*), вимірюваними (*M – measurable*), досяжними (*A – achievable*), актуальними (*R – relevant*) та обмеженими в часі (*T – time-bound*). Визначення цілей на початку семестру забезпечує спільне бачення навчального процесу. Дослідження підкреслюють, що цілі SMART підвищують мотивацію, роблячи прогрес відчутним [1]. Перетворення виявлених потреб на дієвий план вимагає структурованого встановлення цілей, а критерії SMART пропонують тактичну дорожню карту. Розглянемо університетський курс іноземної мови для спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», де студенти мають труднощі з вимовою:

- Конкретна ціль: Сфокусуватися на розмовній практиці через щотижневі міні-сесії на початку заняття, присвячені тренуванню вимови.
- Вимірювана: Відстежувати прогрес за допомогою оцінювання перевірочних завдань кожні два тижні.
- Досяжна: Надати фонетичні посібники та посилання на онлайн ресурси для самостійного навчання.
- Актуальна: Узгодити діяльність з кар'єрними цілями (наприклад, студенти спеціальності «Комп'ютерні науки» практикують діалоги для співбесіди із роботодавцем або розмову із клієнтом, який замовляє дизайн сайту).
- Обмежені в часі: Покращити на 30% чіткість акценту до кінця семестру.

Така точність запобігає розмитим прагненням, таким як «покращити мовні навички», і натомість сприяє відповідальності.

Силабус, програма і робочі плани. Силабус є дорожньою картою курсу. Він містить цілі і програмні результати навчання, календарно-тематичний план, форми та критерії оцінювання, обов'язкову і додаткову літературу, правила відвідувань та академічної доброчесності. Чіткий силабус формує очікування студентів і зменшує непорозуміння під час навчання.

Форма і зміст викладання дисциплін. Сучасне викладання вимагає переходу від традиційної моделі «лектор – слухачі» до моделі викладача як тьютора, фасилітатора і ментора. Це означає, що викладач не лише передає знання, але й спрямовує, підтримує, надихає студентів на самостійне навчання. Форма проведення занять має бути інтерактивною: використання дискусій, групової роботи, рольових ігор, елементів *flipped classroom* (перевернутого класу). Важливо забезпечити візуалізацію матеріалу і враховувати принципи запам'ятовування: люди краще засвоюють те, що бачать і роблять. Тут будемо диференціювати подання матеріалу чи типи завдань, беручи до уваги як наші студенти краще сприймають інформацію – візуально, на слух, тактильно чи надають перевагу обробленню інформації через логічний аналіз і роботу з даними, цифрами та символам. На приклад, при викладанні граматики можна використовувати аудіо чи відео пояснення, візуалізувати матеріал на дошці чи екрані, створювати схематичні граматичні «формули» або укладати правила у таблиці, що працює добре зі студентами, які спеціалізуються на точних науках.

Оцінювання та зворотний зв'язок. Оцінювання має бути не лише підсумковим, а й формувальним: студенти повинні отримувати регулярний і

конкретний зворотний зв'язок. Використання метафори «про торт» підкреслює важливість зворотного зв'язку: позитивні коментарі – це корж, критичні зауваження – крем, а спільний аналіз помилок – вишня на торті. Без цього «торт» навчання буде неповним.

Література та Moodle підтримка. Викладач має забезпечити доступ до актуальної літератури – підручників, наукових статей, електронних ресурсів. Moodle та інші платформи створюють середовище для дистанційної підтримки: завдання, презентації, форуми для обговорення, онлайн-тести. Це допомагає студентам навчатися у власному темпі. Сучасне молоде покоління є підвищено диджеталізованим, тому сприйняття інформації через гаджети та з використанням інтерактивних цифрових технологій навчання сприятиме підвищенню мотивації та, відповідно, якості засвоєння матеріалу.

Classroom rules / правила поведінки в класі і дисципліна. Правила класу забезпечують комфортну і продуктивну атмосферу. Вони мають бути зрозумілими, послідовними і дотримуватися всіма. Етика викладання передбачає повагу до студентів і чітке дотримання академічних стандартів. Толерування невідвідувань та формалізму знижує якість навчання, тому викладачі повинні наполягати на відповідальності студентів. Обговорення потреб учасників учбового процесу, цілей та правил поведінки на парах, чітких вимог до засвоєння й оцінювання здобутих знань і навичок на початку навчального року чи семестру забезпечать розуміння мети курсу і самого процесу та усунуть багато зайвих питань і непорозумінь під час навчання.

Мотивація і приклад викладача. Мотивація студентів значною мірою залежить від особистого прикладу викладача. Ентузіазм, щире захоплення предметом і готовність допомогти формують позитивне ставлення до навчання. Інтерактивні вправи для розминки – «warm-up» активності, ігрові елементи, кейс-стаді допомагають створити залученість.

Інтерактивність і кооперація. Ефективне навчання ґрунтується на співпраці. Використання групових проєктів, дискусій, спільних презентацій, робота в команді спонукають до участі навіть тих, хто зазвичай мовчить.

Особливі потреби студентів. Сучасна освіта повинна бути інклюзивною. Студенти можуть мати академічні потреби (додатковий час, адаптовані матеріали), фізичні потреби (архітектурна доступність, спеціальне обладнання), емоційні потреби (психологічна підтримка, гнучкий графік) та соціальні потреби (допомога в інтеграції, розвиток комунікативних навичок). Викладач має враховувати ці аспекти при плануванні занять.

Програмні результати і зміст навчання. Зміст дисципліни повинен відповідати програмним результатам, а ті – очікуванням роботодавців і потребам студентів. Що важливо? – Те, що допоможе студенту застосувати знання в реальних умовах. Як про це дізнатися? – Через постійний аналіз потреб, консультації з роботодавцями, зворотний зв'язок від випускників.

Типові помилки викладачів та як їх уникнути. Навіть досвідчені викладачі роблять помилки: надмірні лекції без залучення студентів, нечіткі очікування, відсутність зворотного зв'язку, жорстка прив'язаність до плану без

урахування ситуації, втрата інтересу до предмету. Усвідомлення цих ризиків допомагає підвищити ефективність навчання.

Викладачі повинні балансувати кілька ролей – лектора, фасилітатора, ментора – щоб задовольнити різноманітні потреби. Однак навіть досвідчені викладачі стикаються з пастками:

- Залежність від лекцій зменшує залученість. Інтерактивні методи, такі як перевернутий клас (*flipped classroom*), де студенти переглядають матеріал вдома і застосовують знання в класі, демонструють вищу ефективність.
- Ігнорування формувального зворотного зв'язку. Опитування посеред семестру дозволяють вносити корективи в реальному часі, перш ніж незначні проблеми переростуть у серйозні. Студенти груп, які брали участь в таких опитуваннях, зазначали, що для них важливо, що викладачі цікавляться їхньою думкою та прислухаються до запитів щодо навчальних матеріалів та діяльностей, яким вони надають перевагу.
- Жорстка прив'язаність до силабусів. Гнучкість є ключовою; якщо група має труднощі з часами пасивного стану, пауза для повторення основних правил може запобігти широкому непорозумінню та частим виправленням, а також додати впевненості і плинності мовленню студентів.

Технології сприяють адаптивності. Платформи, такі як Moodle, дозволяють створювати персоналізовані навчальні шляхи, тоді як інструменти штучного інтелекту надають миттєвий зворотний зв'язок щодо письмових завдань — масштабуючи підтримку без втрати якості. Не варто боятися надмірного використання інструментів ШІ, а натомість розробити стратегію і чіткі правила застосування цих платформ для підтримки навчання і забезпечення дотримання академічної доброчесності.

Висновки. Аналіз потреб студентів є базовою передумовою якісного навчання. Він сприяє персоналізації освітнього процесу, підвищує його ефективність, забезпечує мотивацію та сприятливий психологічний клімат. Для викладачів це інструмент, що допомагає уникати типових помилок, гнучко реагувати на зміни і вдосконалювати власну педагогічну практику. Систематично оцінюючи вимоги в академічній, фізичній, емоційній та соціальній сферах і впроваджуючи чутливі рамки, такі як цілі SMART, викладачі можуть проектувати диференційовані програми, які максимізують індивідуальний потенціал студента. Аналіз потреб студентів дозволяє створити справді ефективну освітню середовище, що враховує індивідуальні особливості, забезпечує оптимальні умови для навчання та сприяє досягненню максимальних результатів. Реалізація такого підходу вимагає від викладачів високого професіоналізму, гнучкості та готовності до постійного самовдосконалення.

Як підтверджує і наше дослідження, установи, які надають пріоритет цьому орієнтованому на учасника навчального процесу підходу, бачать вимірні покращення як у задоволеності, так і в досягненнях. Майбутні зусилля повинні зосередитися на цілісному та персоналізованому підході до оцінки потреб, забезпечуючи цей інструментарій в педагогічній практиці, а не як необов'язковий додаток.

Перспективи подальших досліджень убагаються в розробленні комплексних стратегій навчання іноземної мови для студентів природничих спеціальностей, які б інтегрували результати аналізу потреб, сучасні педагогічні технології, цифрові інструменти та елементи міждисциплінарного підходу. Перспективним також видається дослідження динаміки змін у потребах студентів на різних етапах навчання, розроблення інструментів для їх постійного моніторингу, а також інтеграція принципів *needs analysis* у системне планування освітніх програм.

Література:

1. Diamond, R. M. *Designing and assessing courses and curricula: A practical guide*. – San Francisco: Jossey-Bass, 2008. – 384 p.
2. Wiggins, G., McTighe, J. *Understanding by Design*. – Alexandria, VA: ASCD, 2005. – 370 p.
3. Branch, R. M. *Instructional Design: The ADDIE Approach*. – New York: Springer, 2009. – 203 p.
4. Doran, G. T. There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives // *Management Review*. – 1981. – Vol. 70, No. 11. – P. 35–36.
5. Weese, W. J. (Ed.). *The Assessment of Learning Outcomes: A Handbook of Methods and Practices*. – Ontario, 2010. – 212 p.
6. Шепелева М. В. Класифікація потреб студентів в умовах невизначеності // *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. – 2022. – № 33(72 № 4). – С. 65–77. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2022.4/12>.
7. Іванцова Н. Б. Динаміка потреб студентів у структурі професійної спрямованості студентів-психологів // *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України* – 2013. – С. 182–193. – Режим доступу: <https://repro-health.com.ua/index.php/2227-6246/article/download/159546/158779>.
8. British Council. Рівні володіння англійською мовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.org.ua/english/levels>.

References:

1. Diamond, R. M. (2008). *Designing and assessing courses and curricula: A practical guide*. Jossey-Bass.
2. Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design*. ASCD.
3. Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach*. Springer.
4. Doran, G. T. (1981). There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. *Management Review*, 70(11), 35–36.
5. Weese, W. J. (Ed.). (2010). *The assessment of learning outcomes: A handbook of methods and practices*.
6. Shepelieva, M. V. (2022). *Klasyfikatsiia potreb studentiv v umovakh nevyznachenosti* [Classification of students' needs under conditions of uncertainty]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Psykholohiia*, 33(72 № 4), 65–77. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2022.4/12>
7. Ivantsova, N. B. (2013). *Dynamika potreb studentiv u strukturi profesiinoi spriamovanosti studentiv-psykholohiv* [Dynamics of students' needs within the structure of professional orientation of psychology students]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka, Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuksa NAPN Ukrainy*, 182–193. <https://repro-health.com.ua/index.php/2227-6246/article/download/159546/158779>
8. British Council. (n.d.). English language levels. <https://www.britishcouncil.org.ua/english/levels>